

УДК 338.48

О. Графська

*канд. екон.наук, доц.,
доцент кафедри готельно-ресторанного бізнесу,
Львівський державний університет фізичної
культури імені Івана Боберського*

СТРАТЕГІЧНІ ІМПЕРАТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ СФЕРИ

Методологія дослідження потенціалу розвитку туристично-рекреаційної сфери в економіці громади розкривається і через стратегічні та програмні документи глобального, національного, регіонального та локального рівнів. Зокрема, адаптація й імплементація Україною глобальних Цілей сталого розвитку (ЦСР), затверджених на Саміті ООН зі сталого розвитку у 2015 р., полягала у розробленні відповідних завдань для їх досягнення та основних індикаторів виміру. Туризм розглядають як потужний сектор реалізації підприємницького потенціалу населення, особливо у контексті формування креативної економіки, адже залучення туристів до відвідування культурних об'єктів історичної спадщини, концертних, медійних, спортивних заходів є перспективним напрямом розвитку цієї сфери, сприяє поліпшенню іміджу туристичних територій і диверсифікації туристичних потоків. Більшість областей і міст України мають необхідні природні та культурні передумови для розвитку внутрішнього та в'їзного іноземного туризму. Однак реалізація туристичних ресурсів за сучасних умов має відповідати пріоритетам сталого розвитку, що передбачає зміну їх експлуатації, трансформацію і розроблення нових туристичних товарів і послуг. Адже відомо, що туристично-атракційні території мають досить обмежений життєвий цикл без належних заходів раціонального використання туристичних ресурсів і підвищення якості надання туристичних послуг [1].

У Лісабонській стратегії туризм як важливий чинник регіональної політики був визначений одним із пріоритетів політики згуртованості ЄС на 2007–2013 рр. як у частині конвергенції, так і територіального

співробітництва. Важливість туризму також зумовлюється через його пріоритетність у поточних регіональних політиках країн-членів ЄС.

Згідно з положеннями Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 р., туристично-рекреаційна сфера пов'язана з діяльністю понад 50 галузей, її розвиток сприяє підвищенню рівня зайнятості, диверсифікації національної економіки, збереженню і розвитку культурного потенціалу, збереженню екологічно безпечного довкілля, а також сприяє зростанню рівня інноваційності національної економіки, гармонізації відносин між різними країнами і народами. Крім того, туризм є одним із засобів реалізації зовнішньої політики держави. Україна розташована у центрі Європи та має всі умови для належного розвитку економіки завдяки туризму, проте суттєво відстає від провідних держав світу за рівнем розвитку туристичної інфраструктури та якості туристичних послуг. Тому основними стратегічними завданнями розвитку сфери туризму та курортів, урахувавши сучасний стан і тенденції розвитку України, на період до 2026 р. є:

- створення конкурентоспроможного національного туристичного продукту на засадах системної маркетингової діяльності, спрямованої на чітке позиціонування різних видів туристичних продуктів, адаптованих до вимог і очікувань споживачів;
- забезпечення ефективного і комплексного (економічного, соціального, екологічного та інноваційного) використання наявного туристичного та курортно-рекреаційного потенціалу через розв'язання проблеми рекреаційного природокористування і охорони довкілля та вдосконалення територіальної структури сфери туризму та курортів для розвитку туристичних територій, брендингу територій;
- забезпечення відповідності ціни та якості туристичних продуктів завдяки створенню умов для оптимізації організаційно-економічної структури діяльності суб'єктів малого та середнього бізнесу у сфері туризму і розроблення національних стандартів надання туристичних послуг відповідно до міжнародних стандартів [2].

Реалізація стратегії передбачає у 2026 р. збільшення (порівняно з 2015 р.): витрат туристів під час подорожей в Україні до 80 млрд грн; обсягу капітальних інвестицій у сферу туризму та курортів до 6,6 млрд грн; чисельності іноземних туристів, які в'їжджають до України, – у 2,5 раза, кількості суб'єктів туристичної діяльності –

у 5 разів, чисельності внутрішніх туристів – у 5 разів; надходжень туристичного збору до місцевих бюджетів – у 10 разів, кількості робочих місць у сфері туризму – у 5 разів; обсягів надходжень до зведеного бюджету від суб'єктів туристичної діяльності – у 10 разів [3].

На сьогодні всі регіони мають достатній потенціал для належного розвитку внутрішнього або зовнішнього туризму, проте суттєво відстають від провідних країн за рівнем розвитку туристичної інфраструктури та якості туристичних послуг.

Слід зазначити, що потенціал розвитку туристично-рекреаційної сфери в економіці громади зростатиме на основі розвитку просторових форм організації туристичного бізнесу, зокрема туристичних кластерів. У цьому разі кластер у туризмі розглядають як взаємопов'язану мережу підприємств, що сконцентровані на території туристичного регіону (міста, району), усі учасники якого беруть участь у формуванні єдиного ланцюжка створення вартості туристичного продукту та підпорядковані єдиному механізму управління економічною діяльністю і пов'язані з наданням туристичних послуг. Об'єднання підприємств у туристичний кластер дасть змогу вповні використовувати потенціал і можливості розвитку регіону як просторової системи, враховуючи специфіку туристичної індустрії. Важливою умовою для формування туристичного кластера є ідентифікація основних учасників туристичного ринку внутрішнього та зовнішнього туризму, тобто таких показників, як чисельність туристів, екскурсантів, туристичних агентств і туристичних операторів, підприємств, які надають супутні послуги.

Основним профільним стратегічним документом розвитку туристично-рекреаційної сфери в Україні є Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 р., за яким основними пріоритетами для забезпечення сталого розвитку туризму визнано [4] забезпечення координувальної ролі держави в реалізації національної туристичної політики із застосуванням принципів державно-приватного партнерства, організації наукових досліджень, розвитку людського потенціалу; концентрування ресурсів держави на пріоритетних завданнях розвитку сфери туризму та курортів; створення загальнодержавної інформаційної системи у сфері туризму та курортів та її інтеграція до світової інформаційної туристичної мережі.

Реалізацію державної політики у сфері туризму та курортів України після ліквідації Кабміном у 2014 р. Державного агентства України

з туризму та курортів здійснює Департамент туризму та курортів Міністерства економічного розвитку і торгівлі України (2016 р.). На регіональному рівні такі функції виконують різні управління та департаменти при обласних державних адміністраціях. Водночас таку ситуацію вважаємо негативною, оскільки Мінекономрозвитку в межах чинного законодавства позбавлене дієвих інструментів впливу на гравців туристичного ринку, а отже слабка координованість дій учасників туристичного ринку призводить до різноманітних наслідків: від сповільнення законодавчого процесу щодо посилення ліцензійних вимог до туроператорів до створення дієвого механізму реалізації цивільної відповідальності туроператора перед туристами; установлення адміністративної відповідальності суб'єктів туристичної діяльності за порушення законодавства у сфері туризму тощо.

Методологія дослідження потенціалу розвитку туристично-рекреаційної сфери в економіці громади дала змогу виявити основні передумови, чинники та засоби його нарощення та ефективного використання.

Наступний етап дослідження потенціалу розвитку туристично-рекреаційної сфери в економіці громади вимагатиме багатоаспектного та комплексного підходу, з огляду на складну ієрархію та велику кількість компонентів оцінювання цього потенціалу будь-якої територіальної одиниці, так і на специфіку взаємозв'язків, що виникають між структурними елементами системи, які формують цей потенціал.

Ключові слова: стратегія, туристично-рекреаційна сфера, туристичні кластери.

Список використаних джерел

1. Просторова організація бізнесу в регіонах України: форми та механізми регулювання : монографія. – Львів, 2019. – 330 с.
2. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 р. : розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.03.2017 р. № 168-р.
3. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 р. : розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.03.2017 р. № 168-р.
4. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 р. № 168-р.